

його винесення законодавцем передбачено накладення штрафу у розмірі від десяти до двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від тридцяти до сорока годин, або адміністративний арешт на строк до семи діб.

У випадку повторного вчинення зазначених правопорушень протягом року після накладення адміністративного стягнення за вчинення домашнього насильства на кривдника може бути накладене стягнення у вигляді штрафу від двадцяти до сорока неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від сорока до шістдесяти годин, або адміністративний арешт на строк до п'ятнадцяти діб.

При цьому встановлено, що під час вирішення питання про накладення стягнення за адміністративне порушення, суд має право одночасно вирішити питання про направлення кривдника на проходження програми для особи, яка вчинила домашнє насильство чи насильство за ознакою статі [7].

Таким чином, адміністративно-правова відповідальність за вчинення домашнього насильства є ефективним засобом реагування на нього з метою недопущення в подальшому. Розвиток нормативно-правового регулювання такої відповідальності розширює його межі та забезпечує удосконалення адміністративно-правового механізму належного реагування на вчинення домашнього насильства, що сприяє оптимізації охорони прав і свобод громадян.

Список бібліографічних посилань

1. Конституція України : закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 20.03.2019).
2. Адміністративна відповідальність в Україні : навч. посіб. / за заг. ред. А. Т. Комзюка. 2-е вид, перероб. і допов. Харків : Ун-т внутр. справ, 2000. 99 с.
3. Адміністративне право України : підручник / Л. В. Коваль, Ю. П. Битяк, В. В. Зуй та ін. ; за заг. ред. Ю. П. Битяка. Харків : Право, 2001. 528 с.
4. Колпаков В. К. Адміністративна відповідальність : навч. посіб. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 256 с.
5. Задохайло О. А. Проблеми визначення поняття «адміністративна відповідальність» в адміністративному праві України. *Порівняльно-аналітичне право*. 2014. № 8. С. 136–139. URL: http://www.pap.in.ua/8_2014/40.pdf (дата звернення: 20.03.2019).
6. Коломєєв О. Д. Адміністративно-правове регулювання відповідальності за вчинення насильства у сім'ї, невиконання захисного припису або непроходження корекційної програми : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Запоріжжя, 2010. 20 с.
7. Про запобігання та протидію домашньому насильству : закон України від 07.12.2017 № 2229-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19> (дата звернення: 20.03.2019).
8. Кодекс України про адміністративні правопорушення : закон УРСР від 07.12.1984 № 8073-X // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 03.03.2019).

Одержано 26.03.2019

УДК 340.132:351.746

МИКОЛА ГЕОРГІЙОВИЧ ЛОГАЧЕВ,

кандидат психологічних наук, доцент,

доцент кафедри соціології та психології факультету № 6

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-2706-9521>

ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПОЛІЦІЇ В ДЕМОКРАТИЧНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

У демократичному суспільстві держава наділила поліцію значним обсягом владних повноважень і засобами для їх реалізації (включаючи різні види озброєння). Найбільше значення мають ті з них, які припускають можливість здійснення силового примусу до виконання правових приписів у вигляді легального застосування сили. Професійна діяльність поліції здійснюється у специфічних умовах, коли вірогідність застосування штатної зброї є досить високою. Важливу роль при цьому відіграють правові аспекти застосування поліцією вогнепальної та не летальної зброї.

Стійка тенденція росту кримінального насилля у більшості країн світу, обумовлює необхідність прийняття державою жорстких та адекватних заходів протидії злочинності. Важливу роль у цьому протистоянні грає поліція. Поліція (фр. Police, від дав.-гр. πολίτε(α)-державна) є органом державної влади, що займається охороною громадського порядку і боротьбою з правопорушеннями та злочинністю. Термін «поліція» вперше вжив німецький юрист Мельхіор фон Оссе (1506–1557). Для нього, як і для Ніколя де Ламара (1639–1723) – автора «Трактату про поліцію», цей термін означав «громадський порядок».

Міжнародними документами, що регламентують широкий спектр діяльності правоохоронних органів є «Кодекс поведінки ООН для посадових осіб з підтримання правопорядку» та його європейський аналог – «Декларація про поліцію», прийнята Парламентською Асамблеєю Ради Європи у 1979 році. У контексті цих важливих нормативно-правових актів особливе місце займають питання застосування поліцією штатної вогнепальної зброї.

Основні положення цих документів зобов'язують поліцію застосовувати силу тільки у разі крайньої необхідності та при наявності законних підстав. Вказані міжнародні нормативно-правові акти стали базовими для розробки національного законодавства, яке регулює застосування поліцією та іншими силовими структурами вогнепальної зброї. Так, у ФРН застосування поліцією вогнепальної зброї здійснюється згідно Федерального закону «Про поліцію» (Bundespolizeigesetz, BPolG) та аналогічних законів, прийнятих у кожній із 16 федеральних земель (Landespolizeigesetze). Наприклад, §§60-62 Закону «Про громадську безпеку і порядок» федеральної землі Гессен (Hessisches Gesetz über die öffentliche Sicherheit und Ordnung, HSOG) передбачають, що поліцейський має право стріляти на ураження, якщо інші заходи примусу не дають певного результату та існує реальна загроза для його життя або інших людей. Аналогічну норму містить стаття 17 Закону Польщі «Про поліцію» (Ustawy o Policji), яка санкціонує застосування вогнепальної зброї лише у випадку, коли усі інші заходи примусу не дали позитивного результату. Верховний суд Польщі у своєму рішенні від 17 січня 2013 року (V KK 99/12) звернув особливу увагу на те, що «поліція має право застосовувати зброю лише у крайніх випадках, при цьому обов'язковою умовою є попередження про її застосування». Згідно статей 123–128 Закону Сербії «О поліції» (О полиција) поліцейські при охороні громадського порядку можуть застосовувати вогнепальну зброю лише у разі, коли існує реальна загроза людському життю. У Нідерландах, відповідно із статтею 8 Закону «Про поліцію» (Politiewet) та статті 4 «Службової інструкції для поліції» (Police Ambtsinstructie), поліцейські мають право застосовувати вогнепальну зброю лише тоді, коли мета – припинення протиправних дій, не може бути досягнута іншими засобами. Законодавство Іспанії передбачає три основні принципи, що регулюють застосування поліцією вогнепальної зброї: пропорційність, своєчасність та послідовність. Ці три умови, яких поліцейській обов'язково повинен дотримуватись при застосуванні зброї, викладено у Законі «Про сили та органи громадської безпеки» (Organica de Fuerzas y Cuerpos de Seguridad) від 13 березня 1986 року № 2/86, Інструкції по застосуванню вогнепальної зброї працівниками сил та органів громадської безпеки (Instrucciones para el uso de armas de fuego por las fuerzas de seguridad y autoridades públicas) та ін. Генеральна дирекція (директорат) Національної жандармерії Франції у відомчій Інструкції (№ 233000 /GEND/DOE/SDSPSR/BSP від 1 березня 2017 року) «Про застосування зброї персоналом жандармерії» (Relative a l'usage des armes par les militaires de la gendarmerie) вказало на екстремальні (критичні) ситуації, для локалізації яких може бути застосована вогнепальна зброя.

Аналіз світової практики дозволяє виділити ряд основних блоків критичних ситуацій, коли поліція змушена відкривати вогонь на ураження. Найчастіше поліція застосовує вогнепальну зброю проти озброєних злочинців; осіб з імітаційною або іграшковою зброєю; осіб, озброєних пневматичною зброєю; хворих із психічними розладами.

Цифри, що були опубліковані у Статистичних бюлетенях Міністерства внутрішніх справ Великобританії (Home Office Statistical Bulletin) свідчать про те, що в країні відбувається зростання кількості злочинів, скоєних з використанням імітаційної зброї. Департамент поліції міста Хьюстон (штат Техас, США) щомісячно реєструє два грабежі, котрі були скоєні із використанням іграшкової зброї. Статистичні данні поліції округу Кінг (штат Вашингтон, США) свідчать про те, що за рік злочинці, озброєні копіями вогнепальної зброї, скоюють до 200 грабежів, або 10 %–15 % від їх загальної кількості. За даними Бюро судової статистики США (United States Bureau of Justice Statistics) лише за період 1987–1990 років, поліцією було зареєстровано майже 1400 злочинів, скоєних із використанням іграшкової та імітаційної зброї. У повідомленні Департаменту поліції Нью-Йорка (NYPD) вказується, що за п'ять років (1998–2003) мали місце дванадцять інцидентів, під час котрих поліцейські застосували вогнепальну зброю, помилково прийняв іграшкову зброю

за бойову. За офіційною статистикою лише у США за п'ять років (1985–1989) сталося 1128 випадків конфронтації між поліцейськими та особами, що мали при собі копії вогнепальної зброї. Наявність копій вогнепальної зброї у цивільного населення, особливо у вечірній та нічний час, представляє для нього смертельну небезпеку. Не випадково у 2015 році тільки поліцейські США застрелили 28 громадян, що мали при собі імітаційну зброю.

Така кримінальна статистика характерна для більшості країн Латинської та Південної Америки. Так, за даними МВС Мексики кожен третій із насильницьких злочинів у країні скоюють із застосуванням іграшкової зброї.

Особливе місце у криміналістичному зброєведенні займає пневматична зброя. У Канаді, як і у інших країнах світу, пневматична зброя вважається вогнепальною зброєю відповідно із Законом про вогнепальну зброю (*Loi sur les armes à feu*) та Кримінальним кодексом (*Code criminel*). Так, стаття 85 Кримінального кодексу Канади передбачає однакову міру покарання, незалежно від того яка зброя використовувалась при скоєні злочину – вогнепальна чи пневматична.

За даними МВС Великобританії інтенсивність застосування пневматичної зброї при скоєні злочинів щорічно зростає. Якщо у 1969 році було скоєно лише 591 злочин, то у 2002 році цей показник зростає майже у три рази та досягає свого максимуму – 13822 зареєстровані злочини. Після прийняття низки законів, які регулюють обіг зброї в країні, останнє десятиліття характеризується трьохкратним зниженням кількості злочинів, скоєних із застосуванням пневматичної зброї.

Психічна патологія, як одна із причин девіантної поведінки психічно хворих, привертала увагу дослідників починаючи з XVIII століття. Тому, ще у 1992 р. Генеральна асамблея ООН прийняла резолюцію про «Захист осіб з психічними захворюваннями та поліпшення психіатричної допомоги», якою поглибила процеси поступового зниження стигматизації психічно хворих у суспільстві. Фахівці констатують позитивну динаміку зростання злочинності у більшості країн світу. Особливо це стосується таких небезпечних злочинів, як гоміцид, розбій та інші (Ю. М. Антонян та ін., 2000; М. Kastrup, 1996; G.Abel, 2002). Експерти вважають, що значну кількість злочинів скоюють особи, які мають психічні розлади. На їх думку, існує певний зв'язок між психічними розладами та девіантною поведінкою (E.Walsh et al., 2002; S.Fazel & M.Danesh, 2002; N.B. Johansen, 2013).

На думку фахівців (М. Reuland and G. Margolis, 2003; Н. Lamb et al., 2004; А. Waldman, 2004), неадекватна поведінка осіб, що страждають психічними захворюваннями, представляє серйозну проблему для персоналу правоохоронних органів. Так, за даними Австралійського інституту кримінології 42 % жертв фатальних поліцейських розстрілів мали психічні захворювання.

Враховуючи, що служба у поліції відноситься до соціономічного виду професійної діяльності та здійснюється у площині «людина-закон-людина» необхідно вивчати та використовувати зарубіжний досвід поліції стосовно локалізації та нейтралізації екстремальних ситуацій без застосування вогнепальної зброї.

Одержано 26.03.2019

УДК [343.35:3.08]”652”

ЄВГЕНІЯ СЕРГІЇВНА ЛОГВИНЕНКО,

кандидат юридичних наук, викладач кафедри конституційного і міжнародного права факультету № 4 Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-7687-843X>;

ІГОР АЛЬБЕРТОВИЧ ЛОГВИНЕНКО,

кандидат історичних наук, доцент,

завідувач кафедри теорії та історії держави і права факультету № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-1505-4418>

ПРОТИДІЯ КОРУПЦІЙНИМ ЗЛОЧИНАМ У ПРАВІ ДЕРЖАВ СТАРОДАВНЬОГО СВІТУ

Історія боротьби з корупцією сягає своїм корінням у сиву давнину. Ще у державах Стародавнього світу було відоме це негативне явище. За корупційні злочини застосовувалися різні покарання. Про це нам повідомляють пам'ятки права тієї доби. Так, в Законах Ману, з метою запобігання корупційним проявам у судах, вказувалося, що «вищий штраф» до державної казни